



Sygn. akt IV KS 43/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 października 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Waldemar Płóciennik (przewodniczący)

SSN Tomasz Artymiuk

SSN Jarosław Matras (sprawozdawca)

Protokolant Patrycja Kotlarska

w sprawie **E.K.**

oskarżonego z art. 212 § 2 w zw. z art. 12 k.k. w zb. z art. 216 § 2 w zw. z art. 12 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 29 października 2019 r.,

skargi obrońcy oskarżonego

na wyrok Sądu Okręgowego w P.

z dnia 13 czerwca 2019 r., sygn. akt II Ka (...)

uchylającego wyrok Sądu Rejonowego w J.

z dnia 28 stycznia 2019 r., sygn. akt II K (...)

i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania

1. uchyla zaskarżony wyrok i sprawę E.K. przekazuje do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym Sądowi Okręgowemu w P.,

2. zwraca E.K. kwotę 450 (czterysta pięćdziesiąt) zł uiszczonej tytułem opłaty od skargi; w pozostałym zakresie pozostawiając

wniosek obrońcy o zwrot kosztów postępowania, w tym z tytułu ustanowienia obrońcy, do rozstrzygnięcia w orzeczeniu kończącym postępowanie.

UZASADNIENIE

E.K. został oskarżony o trzy przestępstwa zniesławienia i zniewagi popełnione w typach kwalifikowanych (za pomocą środków masowego komunikowania się) i w warunkach czynu ciągłego.

Sąd Rejonowy w J., wyrokiem z dnia 28 stycznia 2019 r., sygn. akt II K (...), uniewinnił oskarżonego od popełnienia zarzucanych mu czynów.

Apelację od powyższego wyroku wniósł pełnomocnik oskarżyciela prywatnego, zaskarżając wyrok w całości na niekorzyść oskarżonego i zarzucając orzeczeniu:

1) błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, a polegający na:

- dowolnej, a w konsekwencji błędnej ocenie materiału dowodowego, w szczególności zeznań K.R. i J.W., jak również print screenów z [...] oraz artykułu, który ukazał się na łamach „(...)”, co w konsekwencji doprowadziło do uniewinnienia oskarżonego, podczas gdy prawidłowa ocena materiału dowodowego prowadzi do wniosku, że oskarżony dopuścił się popełniania zarzucanych mu czynów;

- niezasadnym ustaleniu, że utworzone przez oskarżonego w Internecie publikacje nie miały charakteru obraźliwego pomimo tego, iż miały na celu ośmieszenie i piętnowanie postępowania oraz poglądów oskarżonego oraz, że oskarżony posługiwał „się karykaturą, które w żadnym razie nie przekraczają ram dozwolonej krytyki, podczas gdy publikowane przez oskarżonego treści wykraczają poza granice rzeczywistej potrzeby, atakując część i godność oskarżyciela prywatnego”,

- niezasadnym ustaleniu, że w materiałach jakie zamieścił w Internecie oskarżony nie ma ani jednego sformułowania ani obrazu, które można by uznać za naruszenie dóbr osobistych oskarżyciela prywatnego, jak również, iż w przedmiotowych komiksach nie ma sformułowań i obrazów o charakterze poniżającym, oczerniającym, czy posądzającym oskarżyciela prywatnego o brak kompetencji,

a tym samym takich, które mogłyby przyczynić się do utraty zaufania potrzebnego do pełnienia funkcji burmistrza, podczas gdy z zeznań K.R., jak również J.W. wprost wynika, że publikacje oskarżonego skutkowały utratą zaufania mieszkańców R. do osoby oskarżyciela prywatnego, bowiem po przedmiotowych publikacjach liczba osób przychodzących ze swoimi problemami do oskarżyciela prywatnego jako burmistrza znacznie zmalała,

2) naruszenie przepisów postępowania karnego, które miały wpływ na treść orzeczenia tj.

- a) art. 170 § 1 pkt 5 k.p.k. poprzez oddalenie wniosku pełnomocnika oskarżyciela prywatnego o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii innego biegłego językoznawcy z uwagi na błędne potraktowanie tego wniosku jako zmierzającego do przedłużenia postępowania (Sąd I Instancji uznał, iż opinia którą sporządził biegły dr J.G. jest jasna i odpowiada na pytania postawione biegłemu w postanowieniu Sądu w związku z czym nie zachodzi potrzeba powołania kolejnego biegłego w przedmiotowym zakresie), podczas gdy wniosek ten zmierzał do rzetelnego zbadania i wyjaśnienia całokształtu okoliczności sprawy (a to w konsekwencji miało wpływ na treść zapadłego wyroku);
- b) art. 193 § 1 k.p.k. poprzez wydanie wyroku w oparciu o sporządzoną z naruszeniem przepisów prawa procesowego opinię biegłego dr. J.G., a w konsekwencji bez przeprowadzenia dowodu wymagającego wiedzy specjalistycznej;
- c) art. 196 § 2 i 3 k.p.k. poprzez dopuszczenie w poczet dowodów opinię biegłego dr. J.G. oraz wydanie wyroku w oparciu o ww. opinię, pomimo ujawnienia się powodów osłabiających zaufanie do bezstronności biegłego, jak również zaniechanie w tym zakresie powołania innego biegłego;
- d) art. 4 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. poprzez brak wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego pod kątem zasad prawidłowego rozumowania, wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego, w tym pominięcie wszystkich okoliczności niniejszej sprawy, a w konsekwencji uznanie przez Sąd I instancji, że oskarżony nie dopuścił się zarzucanych mu czynów, pomimo że z dowodów przeprowadzonych w sprawie wynika wniosek odmienny;

- e) art 4 k.p.k., art. 7 k.p.k. poprzez jednostronną, fragmentaryczną i wyłącznie formalną ocenę materiału dowodowego odrośnie do czynów zarzuconych oskarżonemu;
- f) art. 92 k.p.k. i art. 7 k.p.k. poprzez nieuwzględnienie wszystkich przeprowadzonych w sprawie dowodów, które miały istotne znaczenie dla wydania wyroku oraz poprzez dowolność w ocenie przeprowadzonych dowodów, a w konsekwencji naruszenie zasady obiektywizmu i pominięcie dowodów i okoliczności działających na niekorzyść oskarżonego, jak i naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów;
- g) art. 7 k.p.k. poprzez wydanie orzeczenia w oparciu o dowolną a nie swobodną ocenę materiału dowodowego, wbrew zasadom doświadczenia życiowego, co miało wpływ na treść orzeczenia przez poczynienie błędnych ustaleń faktycznych co do zarzucanych oskarżonemu czynów.

Podnosząc te zarzuty, skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uznanie oskarżonego za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w J. II Wydział Karny, jako Sądowi I Instancji.

Po rozpoznaniu wniesionej apelacji Sąd Okręgowy w P., wyrokiem z dnia 13 czerwca 2019 r., sygn. akt II Ka (...) uchylił wyrok Sądu Rejonowego i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania.

Skargę na wyrok sądu odwoławczego wniósł obrońca oskarżonego. Zaskarżając wyrok w całości, zarzucił mu naruszenie art. 437 § 2 zdanie drugie k.p.k. przez uchylenie wyroku sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, w sytuacji gdy nie jest konieczne przeprowadzenie przewodu sądowego w całości.

Podnosząc ten zarzut, obrońca wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w P. do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga jest zasadna, co w konsekwencji doprowadzić musiało do uchylenia zaskarżonego nią wyroku Sądu Okręgowego w P. i przekazania sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. Wbrew zapatrywaniu tego Sądu, ujawnionemu w końcowej części pisemnych motywów

zaskarżonego wyroku (s. 16), w niniejszym postępowaniu nie zachodzi potrzeba przeprowadzenia na nowo przewodu w całości. W uzasadnieniu nie wskazano na żadne takie uchybienia procesowe związane z przebiegiem przewodu w ramach pierwotnego postępowania (czy to natury dowodowej czy związane np. z kwestią uczestnictwa poszczególnych stron procesowych lub ich przedstawicieli), które wymagałyby ponowienia tej części procesu karnego przed Sądem Rejonowym. Do nich z całą pewnością nie można zaliczyć naruszenia przez Sąd Rejonowy art. 7 k.p.k. Sąd Najwyższy wielokrotnie wskazywał już w swoim orzecznictwie, że potrzeba dokonania poprawnej oceny dowodów, odpowiadającej standardom określonym w tym przepisie, nie stanowi podstawy wydania przez sąd odwoławczy wyroku kasatoryjnego. Stwierdzenie w postępowaniu apelacyjnym naruszenia wyżej wskazanego przepisu procedury karnej zobowiązuje sąd odwoławczy do samodzielnego dokonania tej oceny i dopiero w następstwie jej przeprowadzenia ustalania czy zachodzi któraś z podstaw do uchylenia wyroku i przekazania sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Ponadto, Sąd Okręgowy nie wskazuje w uzasadnieniu na jakiegokolwiek czynności dowodowe, które wymagałyby powtórzenia (nie wspominając o wykazaniu powodów takiego stanu rzeczy). Podaje natomiast, że „szerokiej analizy” wymagają wypowiedzi i utwory oskarżonego, których przedmiotem jest oskarżyciel prywatny. Jasno dowodzi to tego, że konieczne jest – w ocenie Sądu odwoławczego – dokonanie analizy wypowiedzi i utworów oskarżonego, także przy uwzględnieniu treści art. 213 i art. 214 k.k. oraz funkcji osoby, której utwory i wypowiedzi te dotyczą w aspekcie zakresu prawnokarnej ochrony jej przysługującej, a więc ocen wartościujących z punktu widzenia prawa karnego i związanych zarówno z jego interpretacją, jak i subsumcją, a więc czynności, które nie wymagają ponowienia przewodu sądowego, gdyż związane są jedynie z samym rozstrzygnięciem. To zresztą stara się częściowo czynić, choć na poziomie ogólnym, Sąd Okręgowy (s. 12-14), wskazując jednostkowe przypadki wypowiedzi czy też utworów, które wypełniają albo wypełniać nie mogą znamion typu czynu zabronionego.

W tej sytuacji Sąd Okręgowy, rozpoznając ponownie sprawę w postępowaniu odwoławczym, jeżeli uzna za potrzebne, dokona oceny

zgromadzonych w sprawie dowodów, która odpowiadać będzie, jego zdaniem, wymogom określonym w art. 7 k.p.k. Niezależnie od tego, Sąd ten będzie musiał rozstrzygnąć, które z ustalonych utworów lub wypowiedzi oskarżonego, w ramach poszczególnych zarzucanych mu czynów, naruszają art. 212 albo 216 k.k. Dopiero po takim ustaleniu będzie mógł ocenić, czy w ramach poszczególnych zarzucanych oskarżonemu czynów ciągłych zachodzi potrzeba skazania w rozumieniu art. 454 § 1 k.p.k., pamiętając o tym, że reguła *ne peius* określona w tym przepisie nie stoi na przeszkodzie uchyleniu wyroku uniewinniającego i umorzeniu postępowania z powodu znikomego stopnia społecznego szkodliwości albo zmianie tego orzeczenia i warunkowego umorzenia postępowania karnego (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2019 r., I KZP 10/18). Uznając, że zachodzi podstawa do skazania oskarżonego, wolno Sądowi odwoławczemu będzie uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę oskarżonego E.K. do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w J.. Podejmując taką decyzję, Sąd ten powinien dokładnie określić ramy faktograficzne ponownego postępowania, tak aby w takiej sytuacji nie prowadzić postępowania dowodowego co do zachowań w ramach poszczególnych zarzucanych czynów ciągłych, które zdaniem Sądu odwoławczego nie wypełniają znamion czynu zabronionego.

Wobec uwzględnienia skargi, należało oskarżonemu zwrócić kwotę 450 zł uiszczoną tytułem opłaty od tego nadzwyczajnego środka zaskarżenia (art. 527 § 4 w zw. z art. 539f k.p.k.). W pozostałym zakresie zawarty w skardze wniosek obrońcy o zwrot kosztów postępowania, w tym z tytułu ustanowienia obrońcy, pozostawić należało do rozstrzygnięcia w orzeczeniu kończącym postępowanie. W postępowaniu karnym uczestnikom postępowania w ramach postępowania wpadkowego, a z takim mamy do czynienia w tej sprawie, mimo tego, że inicjowanym nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, nie przysługuje prawo żądania zwrotu kosztów zastępstwa prawnego poniesionych przez tych uczestników w ramach postępowania incydentalnego. Pojęcie kosztów procesu, choć obejmuje w szczególności uzasadnione wydatki stron, w tym z tytułu ustanowienia jednego obrońcy lub pełnomocnika (art. 616 § 1 k.p.k.), to – co do zasady – wydatki związane z ustanowieniem obrońcy lub pełnomocnikiem ponosi strona, która go ustanowiła (art. 620 k.p.k.). O tym natomiast, czy może ona żądać zwrotu

poniesionych w tym zakresie wydatków rozstrzyga sąd w orzeczeniu kończącym postępowanie, ustalając, kto, w jakiej części i w jakim zakresie ponosi koszty procesu (art. 626 § 1 k.p.k.). Chodzi przy tym o orzeczenie kończące postępowanie w jego głównym przedmiocie, nie zaś o każde rozstrzygnięcie, które miałyby kończyć choćby postępowanie wpadkowe (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 września 2019 r., V KZ 21/19).

Z tych wszystkich powodów orzeczono jak w wyroku.

as